

TŐKÉCZKI LÁSZLÓ

Milyen értékekre és eszmékre lehet Európát – ha még lehet – újra felépíteni?

z európai társadalmak újabb válságot élnek meg, amely egyébként logikus következménye a régebbi gyökerű szellemi és értékválságnak. Az ateizmus és a materializmus hirtelen sokszorososan megrendültek, mert eddig úgy tűnt, hogy a technikai civilizáció és a liberális gazdaság mindent pénzügyekre helyezése – kisebb ingadozásokkal ugyan, de – a kívánatos kellemességet/jólétet biztosítani tudja. Igaz ugyan, hogy régóta *mindenhol* romlott a közbiztonság, hanyatlott az értékes kultúra, egyre nyilvánvalóbb volt a demográfiai romlás és a növekvő munkanélküliség, valamint az ún. civilizációs betegségek szaporodása stb., de a mainstream értelmiség szinten tartott kifizetései révén lenézettek maradtak a régi értékek alapján lázadók. Ez különösen így volt Magyarországon, ahol nemcsak az elvtelen progresszív és ún. szakértő értelmiségiek, hanem még a „mérsékelt hagyományörzők” jelentős része is bízott a kádárizmus, majd a neoliberalissá zuhlott Nyugat eltűnő jóléti társadalmainak sokáig elégségesen „tejelő” működésében.

Miért is? Egyszerűen mert leszokott az önálló gondolkodásról, a „legjobbak” is átmentek szellemi *importőrökbe*, olyan fazonokba, akik nagyrészt ismerték az egyre üresebbé váló, politikailag korrekt, nyugati „szakértelmiségi” kultúra fogyasztói paneljeit, istenpótló ostoba divatjait, szlogenjeit stb. Ez a világ, miközben minden omladozott értékelvileg körülötte, hiszen mindent leromboltak már azon alapokból, amelyekre az egész ún. európaiság felépült, büszke volt magára, elitnek tekintette magát. Már évtizedek óta – tisztelet a kivételeknek – nem érdekelte a jólétét és honoráriumát biztosító nemzeti közösségének helyzete, jövője. Egy új rendiség jött így létre, amikor a régi jobbagység védeltségi viszonyai nélkül a neoliberális védtelen szegénység terjedt (főleg 1989–90 óta), s egy olyan demográfiai átalakulás, amelyben a létezési alapokat jelentő (önellátó) termelési világ omlott össze egyre gyorsulón! Egyébként mint majdnem mindenhol az európai népek körében. Nem érte meg dolgozni – mondják ma.

Az európaiság mai hanyatlását egyértelműen a korlátlan gazdasági szabadpiaci liberalizmus is okozta, amely elfelejtette azt, hogy az individualizmusnak közösségi (szabad) szolgálati kötelezettsége/kötöttsége *is* van. A szolgálati kötelezettség alól felszabadult individuális szabadság szétszakította a társadalmakat, és szétverte az értékközösségeket (nemzeti, vallási, szakmai, települési, családi szinteken egyaránt!), s pusztán piaci-üzleti hálózatokká degradálta azokat, amelyekben profittermelő munkaerők működnek egyéni érdekből. Csakhogy az egyén teljes felszabadítása felszabadítja az egyénben levő rosszat, gonoszt (bűnt) is. Ha az embernek nincs *személyiséggé válási kötelessége*, hanem csak – bármilyen magas szintű és rafinált – fogyasztói szükségletei vannak, akkor az ember nem más, mint egy technicizált állat, s így elhal a nélkülözhetetlen szellemi-lelki otthona is, amelyet persze nem tud nélkülözni, s így pótszerekhez nyúl. S a tudományosnak és felvilágosultnak nevezett világba visszatérnek a sötétség erői (vallásban, filmben, mű-

vészeten, életgyakorlatokban). A „világosság” már olyan nagy, hogy egyre több ember veszíti el a látását.

Ahogy korunk egyre pótvallásosabb közgazdasági mantráiban is. Az értelmes, legalább az önellátó szintig nélkülözhetetlen *termelés* helyett *mindent pénzügyileg néznek* az „okosok”. Egyre nagyobb profitokat hozó „szerkezetátalakításokat” akarnak, csak éppen embertársaik óriási tömegeinek élete, életminősége nem érdekli őket. Kit érdekel – néhány választott politikai vezetőt leszámítva – az, hogy az egyre nagyobb „feleslegesnek” nyilvánított ember és család hogyan tud megélni. A lényeg az, hogy egyre csökkenő számú tőkeközpontok egyre nagyobb haszonhoz jussanak. Lásd a banki összeomlások – saját hibából! – óriási „stabilizálási” pénzének sorsát! A felelősök bónuszai nem csökkenhettek! S ha kétszámjegyű erkölcstelen profitokat, osztársadalmi csődök elkerülése érdekében csökkentenek („válságadók”), a haszonélvezők primitív kórusa demokráciaellenes merényletről ordítózik – megfizetett újságíró ágenseik „független” kórusával együtt. Az európai „szellemi elit” jelentős részének korrumpáltsága az égre kiált – miközben „emberi jogos” alapon verik szét a még megmaradt társadalmi kohéziókat.

Kiderült az katasztrófális következményekkel, amit minden értelmes ember mindig is tudott, hogy csak a rend/értékelvűség tud szabadságot szülni, míg a korlátlan szabadság nem tud rendet építeni! A korlátlan szabadság világa a dzsungel örök „rendje” lett, s még a korai európaiság sok erőszakot hordozó világánál is erkölcstelenebb világ keletkezik. A neoliberalizmus az erőseknek mindent szabad valóságát ugyan a modern médiakoncentrációk manipulációja leplezi, de a szegénység egyre nyilvánvalóbb növekedése mindezt hiteltelenné teszi. A populizmus ledorongoló vádja mutatja leginkább azt, hogy a demokrácia egyre kevesebbet jelent! Az ún. befektetői érdekek és a magánérdekeket szolgáló hitelminősítők *kartellben* ténykedő és az erőseket szolgáló világának már nincs köze semmihez, ami közösség s ami érték.

Egy globális pénzleszívó – termelésidegen – kígyó fojtogatja ma a világ nagy részét s benne Magyarországot. Ennek működéséhez persze mindenhol „helytartóságok” kellenek – ilyen volt az SZDSZ s kevés kivétellel ilyen lett az MSZP is. Ilyen szervezetek s ezek figurái törték meg a rendszerváltozások idejének egyre kedvezőtlenebb környezetet jelentő nyugati világában a hazai meglévő energiákat. Ma már életveszélyesen nagy itthon a reménytelenség, a közöny, a bizalmatlanság. Egyre több a megvehető ember, olyan, aki az egyéni előnyökért cserben hagyja a többiekét. S a bajban levő emberek jobbára elvesztik józan ítélőképességüket – már ha volt sokuknak egyáltalán korábban. A neoliberalizmus nem más, mint egy óriási tőkékkel támogatott Európa-ellenes (és keresztényellenes) ellenforradalom, latin-amerikai (gyarmatosító) jellegzetességekkel. A mi térségünkben ennek bázisa az a régi „progresszív” értelmiség és annak magát tőkéséssé összelopó csoportjai, akik bárkit kiszolgáltak, kiszolgálnak saját hatalmukért s a pénzért. Ez egy máig érvényes folytonosság. Ők magukat nevezik Európának, korszerűnek s egyáltalán „demokratikusan” kormányképesnek. Mögöttük azonban egy világméretű és európai tőke- és médiahálózat áll, amely látatlanban és olvasatlanul tud magyarellenessé lenni (lásd napjainkat!).

A XX. század történelme világossá tette azt, hogy a régi birodalmi/befolyási gondolatok „modern” gazdasági formái technikai-civilizációs hatékonysági okokból gyilkosabbak a régieknél, mert ezek a magánélet szféráiba is belenyúlók, s állandóan körülveszik

az embereket. Kiderült az, hogy az emberi természetnek s a teremtett világnak nem felel meg sem a totalitások/diktatúrák, sem a globalitások piaci élet, egész egyszerűen azért, mert az ember „kistérségi” személyes lény! S ha méretei fölül lép, *embertelenné* válik. A másik ember csak hatalmi vagy költségtényezővé degradálódik, de ami a fő, nincs is módja demokratikusan változtatni, mert az ún. demokrácia már csak egyirányú uralmi rend. Ha nem ugyanazokat választják, s ha mindig ugyanazokat *elutasítják*, akkor a közbeszéd média dominálta többségében világveszély (antiszemitizmus, fasizmus, populizmus stb.) keletkezik.

Milyen alapon épülhet újra Európa és Magyarország is? Először is azt, amit egy egyirányú utcaként demokráciának neveznek ma a „mainstreamben”, azt el kell söpörni. A termelést kell újra a spekuláció helyébe állítani. S a helyi társadalmak és nemzetek szellemi világát kell a zsigeri kellemségekre építő globalista manipuláció helyére állítani. A szabadságot újra kötni kell az értékességhez. A kozmopolita tőkeerő központokhoz kötött kulturális diktátumokat *szubkulturaként* kell kezelni. Az élet kultúráját kell a pénz diktatúrája helyébe állítani. A többség életformáinak hagyományos tartalmait és kereteit kell a gyökértelen racionalista „íróasztal” társadalommérnökség elutasításával rekonstruálni.

A régi társadalmak minden irányú kritikáját elvégezte a racionális liberális tudomány és művészet. Sok mindent nem kell sajnálni abból sem. Napjainkban tragédiák tömege jelzi azt, hogy a modernség és posztmodernség tömegesen okoz életveszélyes helyzeteket. A világot nem a nyereségre teremtette Isten! A világ anyagilag korlátos, szellemileg-lelkileg azonban istenképpően végtelen. Nem győzhet a „zsigerizmus”, mert az az emberi lét végét jelenti. Ha az emberi lét értelmét a maximális profit jelenti, akkor ugyanis a csúcsragadozók világa épült fel!

A véges emberi élet és a korlátozott emberi „akciórádiuszunk” eme értelmes világát kell tehát felépíteni, amelyből hiányzanak az önistenítő, a gyengébbeket megsemmisítő, elnyomó pozíciók, lehetőségek. Persze egy ilyen világ csak minőségi, önkéntesen lemondani képes személyiségek többsége esetén lehetséges (= valódi keresztyén magatartás). A szabadságot abszolutizáló individualizmus – mai világunk alapja – azonban nem ilyen. Sőt. A mi mostani európai világunk az a mohón értelmetlen világ, amelyben akkor is „begyűjt” az erős mindent, ha arra tulajdonképpen nincs is szüksége. Nos, az értelmes (keresztyén) szabadságot adó kultúra teljes megsemmisítését nem szabad megvárni!

Az új – valóban humánus, vagyis istenközpontú – Európa, ez ma már nyilvánvaló, nem tud személyiségek nélküli tömeggel győzni, világközpont lenni. De minőségileg még győzhet, amelynek egyik alapja a sokszínű türelmesség. Ez persze nem azonos a (neo)liberális diktátumokkal, hanem azonos a nem agresszív önvédelemmel. Egy olyan világgal, ahol nincsenek kötelező magánéleti normák, de ahol vannak kötelező együttélési szabályok, törvények, s ahol a teremtési szubkulturák elfogadják a saját helyüket!

Európa ugyanis csak egy sok harcot látott krisztusi kultúraként életképes, ahol a haszonnak/profitnak is megvan a helye. S még inkább megvan a helye a szellemi-lelki sokszínűségnek, amelyek egyébként a hatékonyság bázisai is. Sok konfliktusú földrésznünk és kultúránk értelmes fenntartását nem az uniformizáló, racionalista politikai korrektség biztosíthatja – tőkeerős központok diktatúráival –, hanem a nyelvi-vallási, élet-

vitelbeli sokszínűség – nem egyszer persze konfliktusos – fenntartásával. Az a helyzet ugyanis, amikor a „szabadság” „modernül” csak egy irányban diktál, „tudományosan” és „művészetileg”, sőt politikailag is, az Európa vége.

Az Európai Unió jelenleg is sokba kerül pénzügyileg, de az értéküresedés miatt ez a költség egyre feleslegesebb. A történetileg kialakult sokszínű és értékelvű európaiság – konfliktusai ellenére – megérné az árát. Sőt, csak az éri meg, ha *mindenki* megtanulja az *egész földrészt*, s nem tűri az erősek, erősebbek – érdekközösségek – diktátumát! Őszinte dialógusokban és tisztességes viszonyokban, versenyben sem Európa, sem a magyarság nem veszíthet.

Jászszentandrás stáció

TÖRKÉCZKI LÁSZLÓ (1951) történész. Az ELTE tanára, a *Valóság* című folyóirat főszerkesztője, a *Hitel* rovatvezetője.